

Richtlijn gedwongen ontslag

Abstract Deze rubriek informeert over richtlijnen en protocollen die zijn ontwikkeld door het landelijk project Resultaten Scoren. In bepaalde gevallen kunnen ook elders ontwikkelde protocollen of richtlijnen worden samengevat. De rubriek staat onder redactie van drs. Wim Buisman¹, onder andere werkzaam bij GGZ Nederland als secretaris van de Raad voor Bekwaamheidsontwikkeling.

Inleiding

Door een regiegroep bestaande uit de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrische Verpleegkunde, het Platform Eerste Geneeskundigen in de Verslavingszorg en de Vereniging Verslavingsgeneeskunde Nederland is de Richtlijn gedwongen ontslag opgesteld. Deze richtlijn is gericht op de organisatie van de zorg voor de patiënten voor wie geen maatregel in het kader van de BOPZ is afgegeven, maar die soms wel met meervoudige problematiek in de klinische of (semi-)ambulante zorg zijn gekomen. Voor hen moeten in het kader van de Kwaliteitswet zorginstellingen duidelijke afspraken gemaakt worden. De richtlijn biedt de zorginstelling een handreiking ('best practice') om in overleg met cliëntenraden en medewerkers de richtlijn om te zetten naar een instellingsprotocol.

Achtergrond en uitgangspunten

De richtlijn is opgesteld om duidelijkheid te geven bij de keuzemomenten wanneer patiënten zich misdragen of zich niet aan de behandeling houden. Doel is het belang van de patiënt zoveel mogelijk te behartigen en de behandeling (door wijziging van plan of locatie) daar waar mogelijk te continueren. Slechts in een uiterst geval kan het behandelingsplan worden geschorst. Een belangrijke overweging daarbij is het waarborgen van de veiligheid van medewerkers en medepatiënten en het bestendigen van het afdelingsklimaat.

Uitgangspunt van het handelen vormen de afspraken die patiënt en instelling hebben vastgelegd in een behandelingsovereenkomst. De patiënt heeft een inspanningsverplichting met betrekking tot de uitvoering van het behandelplan conform de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO). De instelling wordt geacht goed hulpverlenerschap te betrachten. Een onderdeel daarvan is zorgvuldig handelen als er aanleiding is - gezien de algemene regels of specifiek met de patiënt gemaakte afspraken (bijzondere regels) - om de behandelingsovereenkomst te beëindigen of het behandelingsplan op te schorten.

Handreikingen voor bijzondere situaties

In de richtlijn worden in aparte paragrafen handreikingen gegeven voor veel voorkomende, bijzondere situaties waarin sprake is van ongewenst gedrag. Aan de hand van voorbeelden of definities wordt eerst verduidelijkt wanneer er van zo'n bijzondere situatie sprake is. Daarna volgt een uiteenzetting van mogelijke te nemen stappen. Daarna wordt aangegeven hoe de verslaglegging dient

¹ E-mail: wmbuisman@ggz nederland.nl.

plaats te vinden. Het gaat om de volgende bijzondere situaties.

1. De patiënt houdt zich niet aan het overeengekomen behandelingsplan. Opschorten van het behandelingsplan vindt plaats indien er tevens sprake is van gevaar.
2. De afdelings- of huisregels worden overtreden. De richtlijn maakt onderscheid tussen incidentele en trendmatige of ernstige overtreding. Opschorten van het behandelingsplan vindt eveneens plaats indien er tevens sprake is van gevaar.
3. Acut gevaar. In zo'n geval wordt als maatregel het behandelingsplan opgeschort.
4. Wanneer er sprake is van *avervallen* van de indicatie, *herhaaldelijke* weigering van de patiënt mee te werken aan het behandelingsplan, en *ernstige en herhaaldelijke* overtreding van huisregels (en waarbij er geen alternatieven voorhanden zijn, de overtreding niet voortkomt uit een stoornis en de patiënt zich buiten de verblijfsetting kan handhaven), kan eenzijdige opzegging van de behandelingsovereenkomst plaatsvinden en kan de procedure gedwongen ontslag worden gevolgd.

Ontslag mag niet met onmiddellijke ingang worden geëffectueerd en de instelling heeft de plicht tot nazorg.

De diverse beslismomenten die in de richtlijn staan beschreven met betrekking tot ongewenst gedrag, alsmede de te zetten stappen, zijn in een stroomdiagram helder samengevat. Tevens is een beslisboom opgenomen met betrekking tot de beroepsmogelijkheden voor de patiënt wanneer het verblijf wordt geschorst. De gehanteerde begrippen zijn in een begrippenlijst verduidelijkt.

Meer informatie

De uitgave, voorzien van referenties en bijlagen, is te downloaden op het kennisnet van GGZ Nederland (www.ggzkennisnet.nl) > Informatieservice verslavingszorg > Resultaten Scoren > Richtlijn gedwongen ontslag). Daarin staat beschreven wat voor de verslavingszorg 'best practice' is in geval van gedwongen ontslag.

Literatuur

Regiegroep Richtlijnontwikkeling in de Verslavingszorg (2004). *Richtlijn gedwongen ontslag (Project Resultaten Scoren)*. Amersfoort: GGZ Nederland.